

Strah od stranoga jezika

Foreign language anxiety

¹Marija Hazdovac, ²Marijeta Plemenčić

^{1,2}Veleučilište Aspira, Heinzelova ulica 62a, 10000 Zagreb
e-mail: ¹marija.hazdovac@aspira.hr, ²marijeta.plemencic@aspira.hr

Sažetak: *Ovaj stručni rad bavi se strahom od stranoga jezika. S obzirom na to da je strah od govorenja na stranom jeziku jedan od važnih čimbenika koji utječe na učenje i ovladavanje stranim jezikom, prvi dio rada bavi se teorijskom podlogom, definicijama, uzrocima i manifestacijama straha od jezika.*

U drugom dijelu predstavljaju se rezultati kvantitativnoga istraživanja koje je provedeno u svibnju 2023. godine na uzorku od 128 studenata prve i druge godine Veleučilišta Aspira u Zagrebu i Splitu koji uče engleski kao prvi strani jezik te talijanski ili njemački kao drugi strani jezik. Autorice su izradile upitnik za mjerenje straha koji je nastao na temelju Skale za mjerenje straha od stranoga jezika u razrednoj situaciji (Horwitz, 1983.). Cilj je istraživanja utvrditi postojanje straha od govorenja stranoga jezika te utvrditi povezanost s varijablama stupnja učenja jezika, govorenja u javnosti, samoprocjene jezičnih vještina i iskustva formalnoga učenja jezika. Istraživanjem su se također nastojale utvrditi razlike u intenzitetu straha među ispitanicima koji uče različite strane jezike.

Ključne riječi: *izvorni govornik, samopouzdanje, skala za mjerenje straha od stranoga jezika, strah od stranoga jezika, tjeskoba*

Abstract: *This article deals with foreign language anxiety. Taking into consideration that foreign language speaking anxiety plays an important role in learning and mastering a foreign language, the first part of the article deals with theory, definitions, causes and manifestations of foreign language anxiety.*

The second part consists of the results and analysis of the quantitative research conducted in March 2020 on the sample of the first and second year students at University College Aspira both in Zagreb and Split who study English as the first foreign language and Italian as the second foreign language. The authors have created a foreign language anxiety questionnaire based on Foreign language classroom anxiety scale (Horwitz, 1983). The aim of the research is to prove foreign language speaking anxiety and detect correlation with the level of foreign language learning, public speaking and self evaluation of language skills together with the formal language learning experience. The research also tries to determine the differences in the intensity level of anxiety among the examinees who study different foreign languages.

Key words: *anxiety, foreign language anxiety; foreign language classroom anxiety scale, native speaker, self-confidence*

1. Uvod

Jezik je društvena tvorevina nastala za potrebe ljudske komunikacije. Ovladavanje stranim

jezikom omogućava komunikaciju i društvenu interakciju s ljudima koji pripadaju različitim jezičnim skupinama. Upotreba stranih jezika već je duže vrijeme neophodna u svakodnevnom životu i radu gotovo svakoga čovjeka. Rad na računalu zahtijeva barem osnovno poznavanje informatičkoga rječnika na engleskom jeziku, a pretraživanje i korištenje strane literature očekuje se već od učenika u osnovnoj školi.

Za razliku od materinskoga jezika koji se nesvjesno usvaja, stranim jezikom treba se ovladati i to uglavnom tako da ga se treba naučiti. Dok se usvajanje jezika odvija spontano u prirodnoj sredini u kojoj se taj jezik govori, učenje stranoga jezika odnosi se na institucionalni, strukturirani pristup učenju jezika koji nije znatnije zastupljen u bližoj okolini.

Na učenje stranih jezika utječu različiti kognitivni i afektivni čimbenici, kao i izbor strategija za učenje. Iako je učenje stranih jezika uglavnom zanimljivo i izazovno, u nekom trenutku, svatko će osjetiti određenu razinu nervoze kada treba koristiti novi jezik. Prema nekim istraživanjima trećina učenika koji uče strani jezik u nekom trenutku osjetit će strah (Horwitz, 2001). Istraživanja su također pokazala da je strah od stranih jezika specifična vrsta straha i razlikuje se od ostalih školskih i akademskih strahova (Horwitz, Horwitz and Cope, 1986). Uključuje strah od govorenja, slušanja i učenja ili zabrinutost i negativne emocionalne reakcije pri učenju ili korištenju stranoga jezika.

Ovaj rad bavi se strahom, kao jednim od afektivnih čimbenika koji utječu na učenje stranoga jezika i govorenje na stranom jeziku. Upitnikom se nastojalo utvrditi postojanje straha od govorenja stranoga jezika te utvrditi povezanost s varijablama stupnja učenja jezika, govorenja u javnosti, samoprocjene jezičnih vještina i iskustva formalnoga učenja jezika. Istraživanjem su se također nastojale utvrditi razlike u intenzitetu straha među ispitanicima koji uče različite strane jezike (engleski, njemački, talijanski) te strategije koje studenti koriste kako bi uspješno prevladali strah od govorenja na stranom jeziku.

2. Definicije pojmova - materinski, prvi, drugi i strani jezici

Materinski jezik prvi je jezik koji čovjek kao dijete usvaja u emocionalno karakteriziranoj povezanosti djeteta i majke ili eventualno druge bliske osobe, ako majke nema (Jelaska i sur., 2005. prema Coso, 2016.).

Prvi jezik označava jezik po značenju blizak materinskomu, odnosno to je prvi jezik koji dijete usvaja. Za razliku od materinskoga jezika, termin prvi jezik ima kronološku karakteristiku, npr. u slučaju kada je dijete neko vrijeme nakon rođenja bilo izloženo jednom jeziku - prvom jeziku - a onda je, prije nego je počelo govoriti, duže vremena bilo izloženo nekom drugom jeziku, koji na taj način kada dijete počinje govoriti, postaje njegov materinski jezik, iako nije i prvi jezik. (Jelaska i sur., 2005. prema Coso, 2016.).

Drugi jezik je bilo koji novi jezik kojim osoba ovladava u zajednici u kojoj se njime služi. To je u pravilu jezik koji se usvaja nakon materinskoga u dvojezičnoj ili višejezičnoj sredini. Mihaljević-Djigunović (1998.) definira ga kao nematerinski jezik koji se uči unutar zemlje u kojoj je u uporabi. Drugi jezik koristi se u zemlji u kojoj se uči te se uči u kontaktu s izvornim govornicima toga jezika pa je i motivacija i podrška za njegovo usvajanje i učenje veća nego za strani jezik.

Strani jezik je onaj koji se uči u školi ili na posebnim tečajevima u zemlji u kojoj se njime ne služi. (Jelaska i sur., 2005.). Mihaljević-Djigunović (1998.) definira ga kao nematerinski jezik koji se uči i koristi u odnosu prema govornoj zajednici izvan nacionalnih i teritorijalnih granica.

Za razliku od sociolingvistike, koja proučava društveni utjecaj na jezične pojave, u psiholingvistici i primijenjenoj lingvistici, koje proučavaju načine usvajanja jezika, svaki jezik koji je naučen poslije materinskoga naziva se drugim jezikom. (Jelaska i dr., 2005.)

3. Čimbenici koji utječu na učenje

Čimbenici koji utječu na učenje mogu se podijeliti na kognitivne i afektivne. Oni su dihotomni i djeluju istovremeno. Kognitivni čimbenici vežu se uz percepciju, pažnju, pamćenje i shvaćanje svijeta koji nas okružuje. Afektivni čimbenici povezani su s čovjekovim emocijama i reakcijama na podražaje iz okruženja. Istraživanja iz područja primijenjene lingvistike i glotodidaktike govore u prilog tome da su obje grupe čimbenika podjednako važne i utječu na proces učenja. Kombinacija ove dvije grupe čimbenika rezultira individualnim razlikama učenika. Mihaljević-Djigunović (2007.) smatra da afektivni čimbenici pridonose procesu učenja jednako kao i kognitivni, a često i više. Schumann (1976., prema Mihaljević-Djigunović, 2007.) ističe upravo afektivne čimbenike kao pokretače kognitivnih i smatra da kognitivni čimbenici bez afektivnih ne bi mogli djelovati.

Mihaljević Djigunović (1998.) razlikuje pet afektivnih domena koje utječu na učenje stranih jezika i izbor strategija za učenje: stavovi, motivacija, pojam o sebi, strah i atribucija (načini na koji pojedinac sebi i drugima objašnjava uzrok svoga uspjeha ili neuspjeha).

Medved Krajnović (2010.) govori o vezi između dobi učenika i krajnjega stupnja usvojenosti jezika. Različita istraživanja dovode do zaključka da ako se s usvajanjem prvoga i drugoga jezika počne do treće ili pete godine života, moguće ga je usvojiti na razini izvornoga govornika. Nakon pete godine do izražaja dolaze različiti individualni čimbenici. Za učenje stranih jezika također je važno početi što ranije, iako nije dokazano koje bi to bilo osjetljivo razdoblje nakon kojega bi sposobnost ovladavanja jezikom opadala. Rezultati nekih istraživanja govore da ključnu ulogu do adolescentske dobi imaju čimbenici sazrijevanja, a nakon te dobi društveno-psihološki čimbenici i rad na jeziku.

4. Strah od stranoga jezika

Strah od stranoga jezika je složeni konstrukt koji je povezan sa psihologijom učenika, a tiče se njegovih osjećaja, samopoštovanja i samopouzdanja (Clement, 1980. prema Trang, 2012.)

Horwitz, Horwitz i Cope (1986.) utvrdili su da je strah od stranoga jezika fenomen povezan, ali i različit od ostalih specifičnih strahova. Oni su prvi konceptualizirali *FLA* (*foreign language anxiety*) kao jedinstvenu vrstu straha specifičnu za učenje stranih jezika. Njihov teorijski model FLA ima glavnu ulogu u istraživanju jezične anksioznosti. Definirali su strah od stranih jezika kao različiti konstrukt samo-percepcije, vjerovanja, osjećaja i ponašanja koji su vezani za učenje jezika u učionici. Prije postavljanja ove teorije, istraživanja nisu uspostavljala jasnu vezu između straha i postignuća na stranom jeziku. Horwitz, Horwitz i Cope smatrali su da je tome razlog nedostatak mjernih instrumenata specifičnih za učenje stranoga jezika. Samo je jedan instrument, skala s pet stavki koju su osmislili Gardner, Clement, Smythe i Smythe (1979.), bio relevantan za mjerenje straha od stranoga jezika, ali bio je ograničen u dosegu. (prema Trang, 2012.) Na temelju njihovih kliničkih iskustava sa studentima stranih jezika na sveučilišnim predavanjima tijekom nastavnoga procesa, i povratne informacije dobivene od 30 studenata koji su pohađali skupinu za podršku učenju jezika, Horwitz, Horwitz i Cope predložili su da strah od stranoga jezika treba promatrati kao strepnju koja je specifična za situaciju koja proizlazi iz posebnosti formalnoga učenja stranoga jezika, a ne kao slučaj školskoga straha preslikan na učenje stranih jezika. Oni smatraju da nijedno drugo područje učenja ne implicira pojam o sebi i samoizražavanje u istoj mjeri kao učenje stranih jezika. Ta posebnost razlikuje strah od učenja stranoga jezika od ostalih školskih strahova. Moguće je da će studenti skloni općem strahu doživjeti strah od stranoga jezika, međutim, nije neuobičajeno da se oni koji su vrlo dobri u drugim predmetima frustriraju prilikom učenja stranoga jezika. Stoga su zaključili da postoji nešto jedinstveno u iskustvu učenja jezika što čini neke studente tjeskobnima.

Gardner i McIntyre u svom istraživanju (1989.) o općem strahu te strahu od jezika zaključuju da je strah od jezika situacijski fenomen te da nije nužno da će osoba koja generalno

osjeća strah, osjećati i strah od jezika. Time potvrđuju nezavisnost dviju dimenzija straha, općega straha te straha od jezika (prema Mihaljević-Djigunović, 2001.). MacIntyre i Gardner (1994.) strah su od stranoga jezika definirali kao osjećaj napetosti i bojazni posebno povezan s drugim ili stranim jezičnim kontekstom, uključujući govor, slušanje i učenje ili zabrinutost i negativne emocionalne reakcije pri učenju ili korištenju drugoga ili stranoga jezika.

Horwitz i sur. (1991.) definira strah od stranoga jezika kao specifični kompleks samopercepcija, vjerovanja, osjećaja i ponašanja vezanih uz učenje stranoga jezika koji je rezultat specifičnosti procesa učenja stranoga jezika (Horwitz i sur., 1991., prema Mihaljević-Djigunović, 2013.) i kategorizira ovaj fenomen kao specifičan situacijski strah.

Gardner i MacIntyre (1989.) smatraju da je strah od stranih jezika naučena emocionalna reakcija i da je posljedica ponovljenih negativnih iskustava koja su se javljala tijekom učenja stranih jezika (prema Mihaljević-Djigunović, 1998.). Ponavljanje tih iskustava u osobi koja uči strani jezik izaziva strah koji ubuduće povezuje sa stranim jezikom. Ako intenzitet straha s vremenom postane vrlo snažan, može nepovoljno utjecati na uspješno ovladavanje stranim jezikom.

Dok dio autora strah od stranih jezika promatra kao uzrok loših rezultata u učenju jezika, drugi ga smatraju posljedicom loših rezultata tijekom učenja stranoga jezika.

5. Rezultati kvantitativnoga istraživanja

Autorice članka su u svrhu istraživanja izradile upitnik na temelju Skale za mjerenje straha od stranoga jezika u razrednoj situaciji (Horwitz, 1983.) i ostalih postojećih upitnika koji ispituju strah od stranoga jezika te su ga provele na 128 studenata prve i druge godine Veleučilišta Aspira u Zagrebu i Splitu, prosječne dobi 20 godina.

Svi studenti učili su engleski kao prvi strani jezik, u prosjeku 13 godina. Talijanski ili njemački jezik im je drugi strani jezik koji uče u prosjeku 6 godina.

Upitnik se sastoji od 30 tvrdnji i 2 pitanja otvorenoga tipa. Studenti na ljestvici od 1 do 5 izražavaju razinu slaganja sa svakom od tvrdnji, s tim da razina 1 označava potpuno neslaganje, razina 2 uglavnom neslaganje, razina 3 niti slaganje niti neslaganje, razina 4 uglavnom slaganje, a razina 5 potpuno slaganje.

Tvrdnje od 1. do 4. odnose se općenito na nelagodu i izbjegavanje govorenja u javnosti i na materinskom jeziku, strah od neuspjeha te izbjegavanje aktivnosti u kojima se ne osjećamo uspješnima.

Iz analize provedenoga upitnika razvidno je da određeni broj studenata ima strah od stranoga jezika (23 %), a taj strah je u korelaciji i sa strahom od govorenja u javnosti na materinskom jeziku (18 %), te izbjegavanjem situacija i aktivnosti u kojima se osjećaju neuspješnima (31 %). Približno podjednaki broj studenata (18 %) smatra da ostali studenti na nastavi bolje govore strani jezik od njih, a 30 % studenata izbjegava dobrovoljno govoriti na nastavi stranoga jezika ako im nastavnik izravno ne postavi pitanje (što je u korelaciji s izbjegavanjem situacija u kojima se osjećaju neuspješnima).

6. Diskusija

Kod 48 % ispitanih studenata govorenje u javnosti uopće ne stvara nelagodu, a njih 52 % ne izbjegava situacije u kojima moraju govoriti na hrvatskom jeziku.

Strah od govorenja u javnosti na materinskom jeziku javlja se kod 18 % ispitanih studenata.

Zanimljivo je kako se odgovori gotovo podudaraju kod tvrdnji povezanih s neuspjehom (općenito u životu) i izbjegavanjem aktivnosti u kojima nisu uspješni – gotovo isti broj studenata (31 %) odgovorio je da se boje neuspjeha u životu općenito i da izbjegavaju sudjelovati u aktivnostima u kojima nisu uspješni.

Tvrđnje od 5. do 13. ispituju osjećaje prilikom govorenja na stranom jeziku u svakodnevnom životu.

Strah kada pomisle da moraju govoriti na stranom jeziku javlja se kod 29 studenata (23 %). Taj strah (tjeskoba) javlja se kod još većeg broja studenata (45 %) ako na stranom jeziku trebaju govoriti o temama koje ne poznaju i za koje se nisu pripremili. No 74 % studenata uglavnom i u potpunosti slažu se da su spremni govoriti na stranom jeziku o temama za koje su se unaprijed pripremili.

23 % studenata bilo bi strah razgovarati na stranom jeziku s izvornim govornicima, a 19 % studenata slaže se s tvrdnjom da svijest o pogreškama koje čine u govorenju na stranom jeziku utječu na spremnost komuniciranja na tom jeziku. 18 % studenata izbjegava situacija u kojima treba govoriti i na materinskom i na stranom jeziku.

Tvrđnje od 14. do 30. odnose se na osjećaje koje studenti doživljavaju na nastavi i tijekom formalnoga učenja stranoga jezika.

66 % anketiranih studenata ne misli da je učenje engleskog jezika teško, no kad se radi o drugom stranom jeziku (talijanskom ili njemačkom) samo 30 % studenata dijeli to mišljenje.

7 % studenata smatra da je učenje engleskoga jezika teško, a njih 22 % da je učenje talijanskog/ njemačkog jezika teško.

10 % studenata slaže se s tvrdnjom da stres od govorenja na engleskom jeziku negativno utječe na njihovo sudjelovanje na nastavi toga jezika, a postotak se udvostručuje kad se radi o talijanskom ili njemačkom jeziku (20 %).

18 % ispitanika ne može slobodno govoriti na nastavi stranog jezika jer ih brinu moguće pogreške. 32 % studenata ne osjeća se samopouzđano kada govore na engleskom jeziku ispred ostalih studenata na nastavi, a broj je još veći kad se radi o nastavi talijanskoga ili njemačkoga jezika (41 %).

Čak i kada se dobro pripreme za nastavu stranoga jezika, strah od govorenja na engleskom jeziku osjeća 10 % ispitanih studenata, a taj broj raste na 19 % na talijanskom ili njemačkom jeziku. 20 % ispitanika uvjeren je da svi ostali studenti bolje govore engleski jezik od njih, za razliku od talijanskoga ili njemačkoga gdje je to smatra 16 % ispitanika.

Iz rezultata je razvidno da broj godina učenja prvoga stranoga jezika kao npr. engleskoga jezika ne utječe na strah kada studenti pomisle da moraju govoriti na engleskom jeziku, no studenti na drugom stranom jeziku (talijanskom ili njemačkom) više izbjegavaju situacije u kojima moraju govoriti na tim jezicima što su kraće učili taj strani jezik.

Važno je istaknuti da se jako velik broj studenata (79 %) trudi prevladati teškoće i imati pozitivan stav prema govorenju stranoga jezika.

31. i 32. pitanje otvorenoga su tipa i u njima se od studenata tražilo da daju svoje mišljenje o čimbenicima koji utječu na razvoj straha od govorenja na stranom jeziku i o čimbenicima koji su važni za prevladavanje tog straha.

Kao najčešće čimbenike koji utječu na razvoj straha od stranoga jezika studenti navode nesigurnost u samoga sebe i nedostatak samopouzđanja, strah od loše slike u javnosti kao i strah od tuđega negativnoga mišljenja, nedovoljno poznavanje jezičnih pravila i vokabulara, nedostatak vježbe i govorenja s izvornim govornicima te neodgovarajuće metode poučavanja.

Za prevladavanje straha od stranoga jezika studenti smatraju važnim kontinuitet i vrijeme učenja jezika, čestu komunikaciju s profesorom, ostalim studentima i izvornim govornicima, izloženost stranom jeziku, opuštenost, samopouzđanje, ohrabrujuću i poticajnu okolinu za učenje, rad u manjim grupama, pohvale profesora i aktivne metode rada, pripremu za teme o kojima se govori na stranom jeziku te volju i pozitivan stav prema stranom jeziku.

7. Zaključak

Godine formalnoga učenja prvoga stranoga jezika kod naših studenata ne utječu bitno na

strah od govorenja na tom jeziku (engleskom), za razliku od drugoga stranoga jezika (i njemačkog i talijanskog), pri čemu je vidljivo da se intenzitet straha smanjuje s povećanjem broja godina učenja. Studenti su prepoznali da motivacija, pozitivan stav i korištenje više različitih strategija učenja imaju vrlo važnu ulogu u procesu učenja stranoga jezika i prevladavanju straha od govorenja na stranom jeziku.

Privitak: Upitnik

UPITNIK

svibanj 2023.

Dob: _____

Spol: M Ž

Godine učenja engleskog jezika: ____

Godine učenja talijanskog/njemačkog jezika: ____

Na ljestvici od 1 do 5 zaokružite razinu slaganja sa svakom izrečenom tvrdnjom. 1- uopće se ne slažem, 2- uglavnom se ne slažem, 3- niti se slažem, niti se ne slažem, 4- uglavnom se slažem, 5- u potpunosti se slažem

UVODNI DIO - OPĆENITO						
1	Govorenje u javnosti (pred drugim ljudima) na materinskom jeziku stvara mi nelagodu.	1	2	3	4	5
2	Izbjegavam situacije u kojima moram govoriti na materinskom	1	2	3	4	5
3	Bojim se neuspjeha (općenito u životu).	1	2	3	4	5
4	Izbjegavam sudjelovati u aktivnostima u kojima nisam uspješan. (općenito - društvene, sportske, akademske, osobne...)	1	2	3	4	5
GOVORENJE STRANIH JEZIKA U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU						
5	Strah me kada pomislim da moram govoriti na stranom jeziku.	1	2	3	4	5
6	Govorenje na stranom jeziku izaziva mi stres.	1	2	3	4	5
7	Izbjegavam situacije u kojima moram govoriti na stranom jeziku.	1	2	3	4	5
8	Nervozan sam kada se trebam usmeno izraziti na stranom jeziku.	1	2	3	4	5
9	Nervozan sam kada se trebam pisano izraziti na stranom jeziku.	1	2	3	4	5
10	Osjećam tjeskobu kada trebam govoriti na stranom jeziku o koje ne poznajem i za koje se nisam pripremio.	1	2	3	4	5
11	Osjećam se spremno govoriti na stranom jeziku o temama za koje se unaprijed pripremio.	1	2	3	4	5
12	Ne bi me bilo strah razgovarati na stranom jeziku s izvornim govornicima.	1	2	3	4	5
13	Svijest o pogreškama koje činim u govorenju stranog jezika ne na moju spremnost na komuniciranje na tom jeziku.	1	2	3	4	5
NASTAVA I FORMALNO UČENJE STRANOG JEZIKA						
14	Mislim da je učenje engleskoga jezika teško.	1	2	3	4	5
	Mislim da je učenje talijanskoga/njemačkoga jezika teško.	1	2	3	4	5
15	Nisam talentiran za učenje stranih jezika pa mi to dodatno otežava učenje.	1	2	3	4	5
16	Stres od govorenja na engleskom jeziku negativno utječe na moje sudjelovanje na nastavi stranih jezika.	1	2	3	4	5
	Stres od govorenja na talijanskom/njemačkom jeziku negativno	1	2	3	4	5

	na moje sudjelovanje na nastavi stranih jezika.					
17	Stres od govorenja na engleskom jeziku negativno utječe na moje postignuće na ispitima iz stranih jezika.	1	2	3	4	5
	Stres od govorenja na talijanskom/njemačkom jeziku negativno utječe na moje postignuće na ispitima iz stranih jezika.	1	2	3	4	5
18	Teško mi je razumjeti izvorne govornike engleskog jezika jer govore drukčije od onoga na što sam navikao u učionici.	1	2	3	4	5
	Teško mi je razumjeti izvorne govornike talijanskog/njemačkog jezika jer govore drukčije od onoga na što sam navikao u učionici.	1	2	3	4	5
19	Ne mogu slobodno govoriti na nastavi stranog jezika jer me brinu moguće pogreške.	1	2	3	4	5
20	Osjećam se izrazito samopouzđano dok govorim na engleskom ispred ostalih studenata (na nastavi stranog jezika).	1	2	3	4	5
	Osjećam se izrazito samopouzđano dok govorim na talijanskom/njemačkom jeziku ispred ostalih studenata (na nastavi stranog jezika).	1	2	3	4	5
21	Bojim se da će mi se drugi studenti smijati dok govorim engleski jezik.	1	2	3	4	5
	Bojim se da će mi se drugi studenti smijati dok govorim talijanski/njemački jezik.	1	2	3	4	5
22	Uvjeren sam da svi ostali studenti na nastavi bolje govore engleski jezik od mene.	1	2	3	4	5
	Uvjeren sam da svi ostali studenti na nastavi bolje govore talijanski/njemački jezik od mene.	1	2	3	4	5
23	Čak i kada se dobro pripremim za nastavu engleskoga jezika, strah od govorenja na engleskom jeziku.	1	2	3	4	5
	Čak i kada se dobro pripremim za nastavu talijanskog/njemačkog jezika, osjećam strah od govorenja na talijanskom/njemačkom jeziku.	1	2	3	4	5
24	Izbjegavam dobrovoljno govoriti na nastavi engleskoga jezika, ako profesor direktno ne postavi pitanje.	1	2	3	4	5
	Izbjegavam dobrovoljno govoriti na nastavi talijanskog/njemačkog jezika, ako mi profesor direktno ne postavi pitanje.	1	2	3	4	5
25	Osjećam se nervozno kada ne razumijem u potpunosti što profesor stranom jeziku govori.	1	2	3	4	5
26	Osjećam nelagodu kada profesor ispravlja pogreške koje činim u govorenju stranog jezika.	1	2	3	4	5
27	Neugodno mi je zbog svojeg izgovora riječi na engleskom jeziku.	1	2	3	4	5
	Neugodno mi je zbog svojeg izgovora riječi na jeziku.	1	2	3	4	5
28	Način rada profesora na nastavi stranoga jezika utječe na moju spremnost za govorenje stranog jezika u učionici.	1	2	3	4	5
29	Trudim se na nastavi stranoga jezika komunicirati s ostalim na stranom jeziku.	1	2	3	4	5
30	Trudim se prevladati teškoće i imati pozitivan stav prema govorenju stranog jezika.	1	2	3	4	5
31	Prema Vašem mišljenju, što utječe na razvoj straha od govorenja stranih jezika?					
32	Prema Vašem mišljenju, što je važno za prevladavanje straha od govorenja stranih jezika?					

Literatura

1. Čoso, Z (2016) Problematika ovladavanja jezikom Zadar, Croatica et Slavica Iadertina [https://hrcak.srce.hr/178252_\(10_3_2020\)](https://hrcak.srce.hr/178252_(10_3_2020))
2. Horwitz, E ; Horwitz, M ; Cope, J (1986) Foreign Language Classroom Anxiety

- <http://hyxy.nankai.edu.cn/jingpinke/buchongyuedu/foreign%20language%20classroom%20anxiety.pdf> (1 3 2020)
3. Jelaska; Z i drugi (2005) Hrvatski kao drugi i strani jezik Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada
  4. Medved Krajnović, M. (2010). Od jednojezičnosti do višejezičnosti: Uvod u istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom Zagreb, Leykam International
  5. Mihaljević-Djigunović, J. (1998). Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika. Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
  6. Mihaljević-Djigunović, J. (2001). Strategije učenja stranoga jezika: povezanost s afektivnim karakteristikama učenika. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=173931 (11 3 2020)
  7. Mihaljević-Djigunović, J. (2007). Afektivni profil, aspiracije i zadovoljstvo nastavom engleskoga jezika kod hrvatskih učenika. *Metodika* 8(1) <https://hrcak.srce.hr/26944> (16 3 2020)
  8. Mihaljević-Djigunović, J. (2013). Interdisciplinarna istraživanja u području obrazovanja na primjeru glotodidaktike <https://hrcak.srce.hr/115062> (16 3 2020)
  9. Trang, T (2012) A Review of Horwitz, Horwitz and Cope's Theory of Foreign Language Anxiety and the Challenges to the Theory English Language Teaching <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1078777.pdf> (15 3 2020)